

บทที่ 6

แนวทางการพัฒนาการค้าผลไม้สดไทยไปยังสหภาพเมียนมาร์ และสปป.ลาว

งานวิจัยครั้งนี้ได้พบปัญหาและอุปสรรคทางการค้าที่สำคัญของการส่งออกผลไม้ไทยไปยังสหภาพเมียนมาร์ และ สปป.ลาว โดยได้จำแนกตามกิจกรรมที่สำคัญในการส่งออก ดังนี้ (1) ปัญหาด้านการผลิต เนื่องจากการขาดข้อมูลด้าน ความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าทั้งในสหภาพเมียนมาร์ และสปป.ลาว โดยเป็นการนำเข้าจากพ่อค้าขายส่งจากประเทศ ไทย และจะเป็นการขายปลีกตามจุดขายแดนต่างๆ อีกทั้ง ยังขาดการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลไม้ไทยที่ส่งไปขายยังสหภาพ เมียนมาร์ และสปป.ลาว อาทิ การสร้างตราสินค้า หรือ การสร้างเอกลักษณ์ให้กับผลไม้ไทย (2) ปัญหาด้านการตลาด ที่ สำคัญที่พบ คือ มีการแข่งขันของผลไม้จากประเทศคู่แข่ง อาทิ ผลไม้จากจีน ซึ่งมีราคาต่ำกว่าผลไม้ไทย ปัญหาด้าน พฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งผู้ประกอบการของไทยยังขาดข้อมูลของผู้บริโภคทั้งของสหภาพเมียนมาร์และสปป.ลาว รวมถึง ผลกระทบจากการดีตลาดของผลไม้จีนทั้งในตลาดสปป.ลาวและสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่สามารถจดจำ ผลไม้จากจีนได้มากกว่าผลไม้ของไทย (3) ปัญหาด้านการจัดการโลจิสติกส์ ของประเทศไทยที่ส่งผลไม้ไปทั้งตลาด สหภาพเมียนมาร์ และตลาดสปป.ลาว ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอ เนื่องจากการค้าขายส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการค้า ขายแดน ซึ่งระบบการขนส่งจะเป็นการขนส่งแบบดั้งเดิม (4) ปัญหาจากนโยบายของภาครัฐ และ ปัญหาในด้านข้อตกลง และอุปสรรคด้านการค้าเสรี ที่มักจะมีอุปสรรคจากปัจจัยทางการเมือง และการกีดกันทางการค้า เช่น นโยบายส่งเสริมการ บริโภคสินค้าของตน ซึ่งเป็นอุปสรรคของการนำเข้าของสินค้าไทย มากขึ้น

จากการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการส่งออกและนำเข้าผลไม้ไทยไปยังสปป.ลาวและเมียนมาร์ สามารถ จำแนกปัญหาและอุปสรรคได้ เป็น 3 ระดับ ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยจำแนกเป็นผลไม้ในแต่ละชนิด ดังนี้ (ตารางที่ 6.1)

ตารางที่ 6.1 สรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรคของการจัดการห่วงโซ่อุปทานการส่งออกผลไม้สดของไทย

	ทุเรียน	เงาะ	มังคุด	กล้วยไข่
ต้นน้ำ				
แรงงานขาดแคลน	✓	✓	✓	✓
การเก็บเกี่ยว			✓	✓
ต้นทุนการเพาะปลูก	✓		✓	
ข้อมูลข่าวสาร	✓	✓	✓	✓
ราคาผลผลิตผันผวน	✓	✓	✓	
การจัดการโลจิสติกส์เข้า	✓	✓	✓	✓
การเข้าถึงตลาดใหม่	✓	✓	✓	✓
กลางน้ำ				
เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว				
แรงงานขาดแคลน	✓	✓	✓	✓
การใช้เครื่องจักรไม่เต็มอัตรา	✓		✓	
ข้อมูลข่าวสาร	✓	✓	✓	✓
การวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์				
การจัดการโลจิสติกส์ขาออก	✓	✓	✓	✓
ปลายน้ำ				
การกีดกันทางการค้า	✓		✓	✓
การปลอมปน	✓	✓	✓	
การจัดการโลจิสติกส์ขาออก	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ

เส้นสีแดง หมายถึง ปัญหาร่วมในส่วนของ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

เส้นสีน้ำเงิน หมายถึง มีปัญหาร่วมในส่วนของต้นน้ำและกลางน้ำ

เส้นสีเขียว หมายถึง มีปัญหาในส่วนนั้น

6.1 ปัญหาและอุปสรรค

ระดับต้นน้ำ พบปัญหา ด้านการขาดแคลนแรงงาน อาทิ แรงงานในการเก็บเกี่ยว ปัญหาในการได้รับข้อมูลข่าวสาร ของเกษตรกรผู้ปลูกที่มักจะขาดการได้รับข้อมูลจาก ผู้รับซื้อ หรือ ผู้ส่งออก เช่น ข้อมูลด้านความต้องการของลูกค้าในผลไม้แต่ละชนิด ปัญหาด้านการขนส่งขาเข้า ซึ่งเป็นการขนส่งผลไม้จากสวนของเกษตรกรไปยัง ผู้รวบรวม หรือ ผู้รับซื้อผลผลิต ซึ่งมักจะเกิดความเสียหาย และความผิดพลาด เช่น ปริมาณ หรือ คุณภาพ ของผลไม้ และปัญหาด้านการเข้าถึงตลาดใหม่ ของผลไม้ทุกชนิด ที่มักจะผูกขาดกับตลาดเดิม เนื่องจากผู้ปลูกจะขายผลผลิตให้กับ ผู้รวบรวม หรือล้ง เดิม เพราะ ผู้ปลูกจะไม่ทราบข้อมูลว่า ผู้รวบรวม หรือล้งจะขายผลผลิตให้กับตลาดใด ซึ่งทำให้เสียโอกาสในการขยายตลาดของผู้ปลูก และการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต ในระดับต้นน้ำของจังหวัดหลายชน อีกทั้งยังพบปัญหาความเสียหายด้านการเก็บเกี่ยว ในผลไม้บางประเภท คือ มังคุด และกล้วยไข่ ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีผิวสัมผัสที่บาง และง่ายต่อการเสียหายจากการเก็บเกี่ยว ปัญหาต้นทุนการเพาะปลูกในทุเรียน มังคุด และกล้วยไข่ที่มีต้นทุนในการเพาะปลูก และดูแลรักษาค่อนข้างสูง และ ปัญหาราคาผลผลิตผันผวนของ ทุเรียน เงาะ และมังคุด ที่มักจะผันผวนในแต่ละปีอยู่เสมอทำให้บางปี ผลไม้ล้นตลาดแต่ราคาตกต่ำ

ระดับกลางน้ำ ยังคงพบปัญหาขาดแคลนแรงงานในกระบวนการผลิต อาทิ การคัดผลไม้ ไปจนถึงการบรรจุผลไม้ลงบรรจุภัณฑ์ ปัญหาขาดการรับข้อมูลที่ไม่เพียงพอ เกี่ยวกับผลไม้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นทุเรียน เงาะ มังคุด และกล้วยไข่ และปัญหาการขนส่งขาออก ที่ผู้รวบรวม หรือล้ง จะส่งผลผลิตไปยังผู้ส่งออก เพื่อการส่งออกผลไม้ไปยังตลาดประเทศต่างๆ ซึ่งส่งผลเชื่อมโยงไปถึงระดับปลายน้ำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในอุตสาหกรรมส่งออก และการขนส่งอีกด้วย ทั้งนี้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภคในสปป. และสหภาพเมียนมาร์ ยังไม่สามารถระบุได้แน่นอน และยังประสบปัญหาในเรื่องของอำนาจในการต่อรองราคาของบริษัทต่างชาติหรือผู้รวบรวมผลผลิตซึ่งส่งผลให้มีการกดราคาสินค้าสูงขึ้น

ส่วนในระดับปลายน้ำ ปัญหาที่ยังพบอยู่ ได้แก่ ปัญหาการขนส่ง หรือการกระจายสินค้า ที่มักจะก่อให้เกิดความเสียหายกับผลไม้ในปลายทาง ปัญหาสินค้าปลอมปน ในทุเรียน มังคุด เงาะ และกล้วยไข่ ที่มักจะพบ การปลอมปน ขนาดสายพันธุ์ ซึ่งอาจเป็นชนิดที่ตลาดปลายทางไม่ต้องการ และปัญหาการกีดกันทางการค้าของทุเรียน มังคุด เงาะ และกล้วยไข่ อาทิ เช่น เรื่องมาตรฐาน และคุณภาพของผลผลิตที่มาตรการกีดกันเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบปัญหาขาดข้อมูลของพฤติกรรมผู้บริโภคในสปป.ลาว และสหภาพเมียนมาร์อีกด้วย

การวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนะนโยบายเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในอุตสาหกรรมผลไม้ไทย ไปสู่ตลาดสปป.ลาว และสหภาพเมียนมาร์ โดยแบ่งตามกิจกรรมที่สำคัญ เพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ในจังหวัดหลายชน คือ (1) ด้านการผลิต (2) ด้านการตลาด (3) ด้านนโยบาย และ (4) ด้านการจัดการโลจิสติกส์ โดยได้นำเสนอในแต่ละระดับของจังหวัดหลายชน คือ (1) ระดับต้นน้ำ (2) ระดับกลางน้ำ (3) ระดับปลายน้ำ และได้แบ่งเป็นกลยุทธ์ระยะสั้น (0-1 ปี) ระยะปานกลาง (2-4 ปี) และระยะยาว (ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป)

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

เมื่อวิเคราะห์เงื่อนไขในการรวมกลุ่มประเทศอาเซียนและความสามารถในการแข่งขัน ปัจจัยต่างๆ พบว่ามีผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งด้านบวกและด้านลบ ที่ภาครัฐสามารถเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมได้ ดังนี้

ต้นน้ำ

ผลกระทบทางบวก

ผลไม้ไทยจะได้รับผลดีจากภาวะอุปสงค์ของตลาดผู้บริโภคที่จะเพิ่มขึ้นจากการผ่อนคลายด้านการเคลื่อนย้ายสินค้า อย่างเสรี เห็นได้จากมูลค่าการส่งออกของผลไม้ไทยที่เพิ่มขึ้น และภาษีการส่งออกสินค้าประเภทอาหารที่เป็น 0 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553

ข้อเสนอแนะ

แต่จากการประเมินศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันข้างต้นพบว่า การผลิตผลไม้ของประเทศไทยนั้นเริ่มมีการลดน้อยลงของพื้นที่การเกษตร อีกทั้งยังพบปัญหาซ้ำซากจากภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม ต้นทุนปุ๋ยและสารเคมีบางชนิดที่จำเป็นสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลผลิตขาดหรือล้นตลาด

การศึกษาในครั้งนี้จึงเสนอแนะแนวทางการลดปัญหาและอุปสรรคจากการผลิตให้เหลือน้อยที่สุด พร้อมทั้งการผลิตให้ได้คุณภาพและปริมาณไม่น้อยเกินไปหรือมากเกินไปต่อความต้องการของผู้บริโภค

- ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้ผลิตให้มีความเข้มแข็ง เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ในการพัฒนาประสิทธิภาพ ให้เหมาะสมกับราคาและความต้องการของตลาดและสร้างอำนาจต่อรองราคาด้านทุนการผลิต
- ส่งเสริมให้ผู้ผลิตมีความรู้เรื่องความต้องการของตลาดมากขึ้น เพื่อให้ผู้ผลิตรู้จักประมาณการผลิต ให้สอดคล้องกับความต้องการด้านปริมาณและราคาของตลาด เพื่อป้องกันปัญหาเดิมๆ ที่เกิดจากการผลิตจนล้นตลาดหรือขาดตลาดในบางปี

ผลกระทบด้านลบ

การเปิดการค้าและการลงทุนเสรีของประชาคมอาเซียนนั้น เมื่อพิจารณาในระยะยาวแล้วโอกาสที่ภาคการผลิตต้นน้ำของไทยจะได้รับผลกระทบด้านลบมากกว่าด้านบวก เช่น

- การแข่งขันจะเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากคู่แข่งของไทยที่อยู่ในกลุ่มอาเซียนหลายประเทศมีความสามารถในการปลูกผลไม้เพื่อส่งออกและบริโภคในประเทศได้เหมือนไทยแม้คุณภาพจะต่ำกว่าไทยแต่หากมีการพัฒนาแล้วนับเป็นคู่แข่งที่น่ากลัว เนื่องจากอยู่ในเขตภูมิอากาศที่ใกล้เคียงกัน แล้วยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์กว่า มีแรงงานราคาถูก อีกทั้งยังมีเงินทุนจากภายนอกสนับสนุน เช่น มีการเปิด contract farming ในสปป. ลาวและกัมพูชา ปัจจุบันเหล่านี้ทำให้สินค้าต้นน้ำจากประเทศเหล่านี้มีศักยภาพด้านต้นทุนต่ำและปริมาณที่สูงกว่าสินค้าของไทยในบางประเภท ดังนั้นก็มีโอกาสที่ประเทศเหล่านี้จะช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดจากไทย
- การขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรปัจจุบันประสบปัญหาและต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านทดแทนแรงงานชาวไทย จะมีความรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งต้นทุนค่าแรงจะเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากต้นทุนในด้านการดูแลสวัสดิการและบริหารจัดการแรงงานต่างชาตินี้จะมีมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

- ให้ความช่วยเหลือด้านการปรับปรุงพัฒนาพันธุ์หรือการลดต้นทุน สำหรับสินค้าเกษตรที่ประสบปัญหาด้านการแข่งขัน
- ให้ความสนใจในการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เพื่อป้องกันภัยกลางน้ำ เพื่อนำไปเพิ่มคุณค่าได้
- ให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนอย่างต่อเนื่องไปพร้อมๆกับการให้ความรู้ด้านการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตรวมถึงชี้ให้เห็นผลประโยชน์การรวมกลุ่ม

กลางน้ำ

จากการวิเคราะห์ระดับกลางน้ำของประเทศไทยนั้นพบว่าประเทศไทยมีความเข้มแข็งด้านเส้นทางการขนส่ง ประเทศไทยนั้นมีถนนภายในประเทศที่ดีและทั่วถึง รวมถึงยังเชื่อมติดต่อกับ ประเทศในอาเซียนมากถึง 4 ประเทศ นับเป็นประเทศที่มีอาณาเขตติดกับประเทศที่เป็นสมาชิกในอาเซียนมากที่สุด ทำให้การค้าชายแดนและการส่งออกทางชายแดนมีมูลค่าสูงเป็นอันดับต้นๆหากเปิดอาเซียน

ผลกระทบด้านบวก

- สถานะอุปสงค์ของประเทศที่มีมากขึ้นจากประเทศเพื่อนบ้านเนื่องจากการขนส่งที่เสรีขึ้นอาจทำให้ราคาผลไม้ที่จะทำการส่งออกไปถูกลงที่จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น รวมถึงประเทศในอาเซียนมีความเชื่อถือในผลไม้ของไทยอยู่แล้ว
- ในการขนส่งผ่านทางชายแดนนั้นจะทำให้มีการสื่อสารในระบบสารสนเทศมากขึ้นและทำให้ง่ายต่อการพิจารณาในด้านตรวจต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

- ควรส่งเสริมระบบ Logistics ทั้ง Hardware และ Software เพื่อศักยภาพในการแข่งขัน โดยเฉพาะระบบราง เพื่อให้เชื่อมโยงกับเพื่อนบ้านอย่างมีประสิทธิภาพ
- พัฒนาและเพิ่มศักยภาพและความสามารถด้าน Logistics ให้มีความสามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งควรเพิ่มความสามารถทั้งระบบ Logistics system, trade facilitation และ human
- ให้การสนับสนุนด้านการวิจัยพัฒนาเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ให้แก่ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ

ผลกระทบด้านลบ

- การเคลื่อนย้ายลงทุนเสรีอาจทำให้เกษตรกรไม่ได้มีส่วนของตัวเองอีกต่อไปเนื่องจากจะมีนักลงทุนเข้ามาซื้อที่ดินจากนั้นเกษตรกรเหล่านั้นอาจจะเป็นเพียงแค่ผู้รับจ้างปลูก
- ตลาดภายในประเทศไทยก็จะมีสินค้าผลไม้จากต่างประเทศเข้ามาแย่งการตลาดของผลไม้ไทยเช่นเดียวกัน
- อาจเกิดคู่แข่งรายใหม่ขึ้นเป็นจำนวนมากจากกลุ่มประเทศเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

- สร้างเอกลักษณ์และตราสินค้าของไทยให้มีความโดดเด่นและจดจำง่าย
- ตัวผู้ประกอบการควรเร่งปรับปรุงเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อหนีตลาดสินค้าที่สามารถทำราคาได้ต่ำกว่า แต่ ด้อยมาตรฐานมากกว่า
- ทำการตลาดเชิงรุกเพื่อรักษาฐานหรือส่วนแบ่งการตลาดในประเทศและต่างประเทศเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน โดยทำการสำรวจสนิยมและความต้องการของตลาดก่อนทำการผลิต

ปลายน้ำ

ในการวิเคราะห์ด้านปลายน้ำนั้นพบว่าผลไม้ของประเทศไทยนั้นมีความเข้มแข็งมาก ซึ่งเป็นที่นิยมกันในตลาดผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ จึงทำให้ความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มสูงขึ้นในทุกปี

- การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของผู้บริโภคในประเทศไทยเอง ทำให้คนไทยมีกำลังซื้อ ผลไม้คุณภาพที่มีราคาได้มากขึ้น
- ความนิยมบริโภคผลไม้ของไทยสอดคล้องกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน

ผลกระทบทางบวก

- มีตลาดผู้บริโภคมากขึ้น
- ผลไม้จากประเทศไทยอาจจะขยายตัวในประเทศที่มาอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านของไทย ทำให้มูลค่าส่งออกของผลไม้มีปริมาณที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการสนับสนุนจากภาครัฐในการขยายตัวของตลาดสู่ประเทศที่ 3
- ปิดจุดอ่อนของสินค้าอันเนื่องมาจากการบรรจุ และ การขนส่งที่ไม่มีประสิทธิภาพ
- สนับสนุนให้มีการแปรรูปหรือเพิ่มมูลค่าแบบใหม่แต่ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละประเทศ

ผลกระทบด้านลบ

- ด้วยโอกาสที่เพิ่มมากขึ้นสำหรับตลาดที่มีขนาดใหญ่ในกลุ่มประเทศอาเซียนจึงทำให้เกิดแรงจูงใจของประเทศอื่นๆ เข้ามาเป็นคู่แข่งในตลาด

ข้อเสนอแนะ

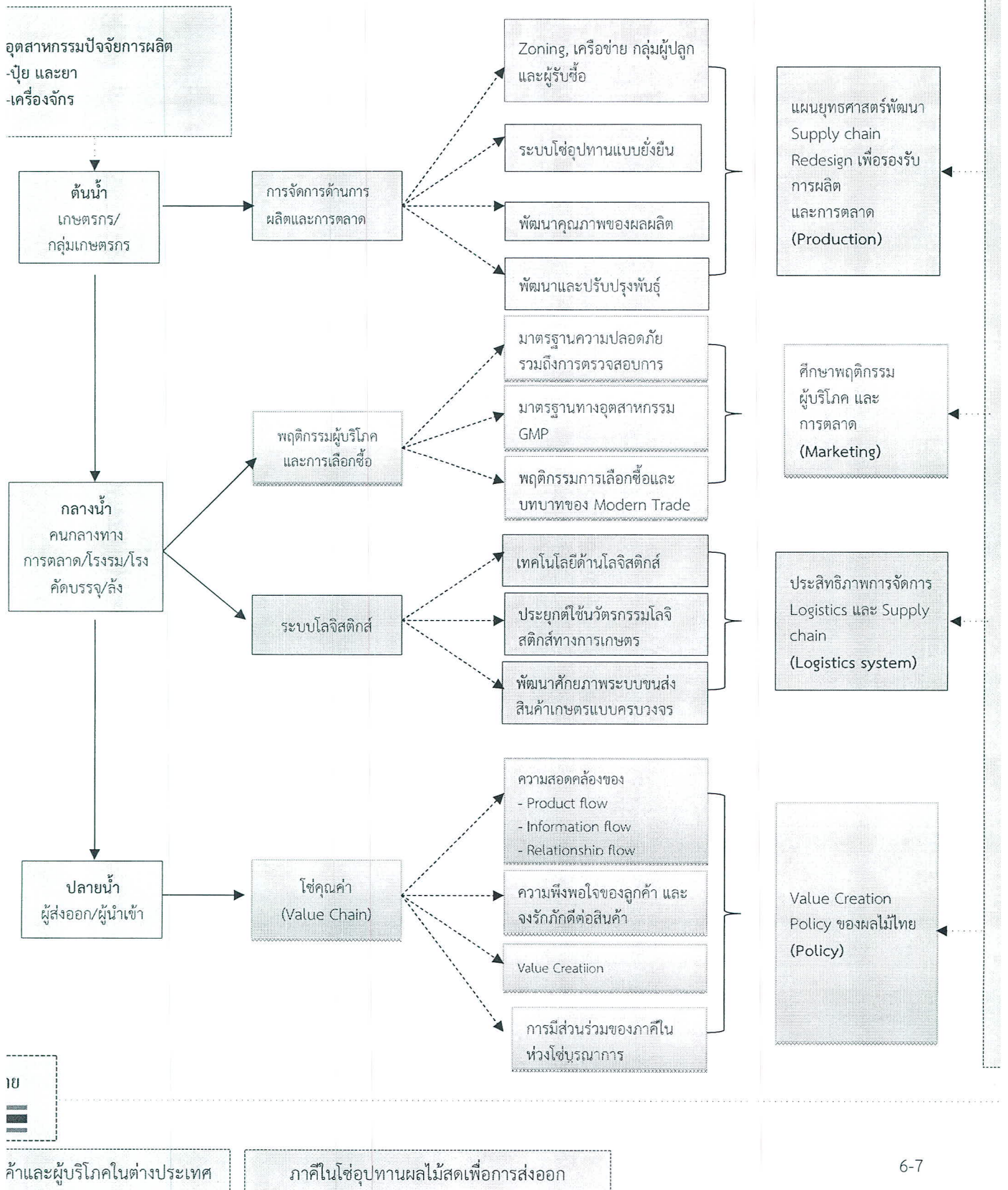
- ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพัฒนาคุณภาพ ทั้งมูลค่าและบริการหลังการขาย ให้ลูกค้ามีความประทับใจอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาผู้บริโภครายเก่า และยังเป็นการสร้างฐานผู้บริโภครายใหม่อีกด้วย
- ควรทำให้คุณภาพกับราคานั้นเหมาะสมกัน

ตารางที่ 6.2 ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ต่ออุตสาหกรรมการเกษตรของประเทศไทย

	ผลกระทบด้านบวก	ผลกระทบด้านลบ
อุตสาหกรรมต้นน้ำ	- ผลไม้ไทยจะได้รับผลดีจากภาวะอุปสงค์ของตลาดผู้บริโภคที่จะเพิ่มขึ้นจากการผ่อนคลายด้านการเคลื่อนย้ายสินค้า อย่างเสรี	- การแข่งขันจะเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากคู่แข่งของไทยที่อยู่ในกลุ่มอาเซียนหลายประเทศมีความสามารถในการปลูกผลไม้เพื่อส่งออกและบริโภคในประเทศได้เหมือนไทยแม้คุณภาพจะต่ำกว่า - ต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านทดแทนแรงงานชาวไทย และมีค่าจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้น
อุตสาหกรรมกลางน้ำ	- สภาพอุปสงค์ของประเทศที่มีที่มากขึ้นจากประเทศเพื่อนบ้าน การส่งออกจะมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มมากขึ้น - ในการขนส่งผ่านทางชายแดนนั้นจะทำให้มีการสื่อสารในระบบสารสนเทศมากขึ้นและทำให้ง่ายต่อพิธีการในด้านตรวจต่างๆ	- นักลงทุนชาวต่างชาติเข้ามาทำการไล่ซื้อที่ดิน ส่งผลต่อรายได้ของชาวบ้าน - ตลาดในประเทศถูกผลไม้ต่างประเทศแทรกแซง - อาจเกิดคู่แข่งรายใหม่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจากกลุ่มประเทศเดียวกัน
อุตสาหกรรมปลายน้ำ	- มีตลาดผู้บริโภคมากขึ้น - มีการขยายตลาดของผลไม้ได้ไปยังประเทศที่ 3 ซึ่งอยู่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย	- เกิดแรงจูงใจของประเทศอื่นๆ เข้ามาเป็นคู่แข่งในในตลาด
ข้อเสนอแนะอุตสาหกรรมการเกษตร - ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้ผลิตให้มีความเข้มแข็ง เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ในการพัฒนาประสิทธิภาพ - ส่งเสริมให้ผู้ผลิตมีความรู้เรื่องความต้องการของตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคมากขึ้น - ให้ความช่วยเหลือด้านการปรับปรุงพัฒนาพันธุ์หรือการลดต้นทุน - ให้ความสนใจในการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ - ควรส่งเสริมระบบ Logistics ทั้ง Hardware และ Software เพื่อศักยภาพในการแข่งขัน - ให้การสนับสนุนด้านการวิจัยพัฒนาเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ - สร้างเอกลักษณ์และตราสินค้าของไทยให้มีความโดดเด่นและจดจำง่าย - ทำการตลาดเชิงรุกเพื่อรักษาฐานหรือส่วนแบ่งการตลาดในประเทศและต่างประเทศเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน - ควรมีการสนับสนุนจากภาครัฐในการขยายตัวของตลาดสู่ประเทศที่ 3 - ควรทำให้คุณภาพกับราคานั้นเหมาะสมกัน		

ตารางที่ 6.3 การปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของผู้เล่นในโซ่อุปทาน

ผู้เล่นในโซ่อุปทาน	การปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน
เกษตรกร/ ผู้ผลิต	ลักษณะการจัดการซัพพลายเชนและช่องทางการจำหน่ายผลผลิตที่แตกต่างไปจากระบบโซ่อุปทานแบบเดิม (ดังแผนภาพด้านบน) ซึ่งเกษตรกรต้องเตรียมความพร้อมในด้านการผลิตและการตลาดแบบมีมาตรฐานมากขึ้น โดยเฉพาะระบบ GAP เพื่อให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยตาม Demand ของลูกค้า
พ่อค้ารวบรวม/ผู้รับซื้อ	ต้องเข้าใจในระบบการจัดการซัพพลายเชนแบบใหม่ (Supply Chain Redesign) เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม โดยควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับภาคีและเครือข่ายในโซ่อุปทานแบบยั่งยืน
ผู้ประกอบการขนส่ง	ควรร่วมกันพัฒนาในระบบโซ่อุปทานให้ทำงานร่วมกันทั้งระบบ อาจจัดตั้งเป็น Cluster ผลไม้ส่งออกไทย และควรพัฒนาและสร้างนวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนด้าน Logistics เช่น เทคโนโลยีในการสื่อสาร ระบบการขนส่ง ระบบการจัดเก็บบรรจุภัณฑ์
ผู้ประกอบการส่งออก	ต้องมีการวางแผนการผลิตและการตลาดเพื่อพัฒนา Value Chain ในโซ่อุปทาน ให้สอดคล้องกับ Demand โดยต้องคำนึงถึง Product Flow, Information Flow และ Relationship Flow ทั้งนี้อาจจะต้องคำนึงถึงรูปแบบการดำเนินธุรกิจ (Business model) แบบใหม่เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนระบบโซ่อุปทาน (Supply Chain Re-designed) เช่น 1)การดำเนินธุรกิจแบบการกระจายศูนย์ Distribution ไว้ในต่างประเทศ 2) การดำเนินธุรกิจร่วมผลิตหรือร่วมดำเนินการกับผู้นำตลาด (OEM) 3) การดำเนินธุรกิจรูปแบบการลงทุนในต่างประเทศในส่วนของการแปรรูปหรือสร้างมูลค่าให้สินค้าเพื่อการส่งออก 4) การดำเนินธุรกิจร่วมกับคู่ค้าในประเทศคู่ค้า เช่น ร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการลาว หรือเมียนมาร์ เป็นต้น
ภาครัฐ	ร่วมพัฒนากับภาคีและเครือข่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาทั้งระบบ logistics and supply chain management





รูปที่ 6.1 นโยบายภาครัฐและแนวทางการปรับตัวของผู้ที่เกี่ยวข้องในโซ่อุปทานอุตสาหกรรมผลไม้สดของไทย
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย¹ เมียนมาร์และสปป.ลาว

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

งานวิจัยครั้งนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยเรียงตามขั้นตอนของห่วงโซ่อุปทาน คือ ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และได้แบ่งกลุ่มข้อเสนอออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการจัดการโลจิสติกส์ โดยในระดับต้นน้ำ มีรายละเอียดข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

ระดับต้นน้ำ

ด้านการผลิต

(1) ควรมีการมุ่งเน้นให้มีการวิจัย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับเครื่องจักรที่ช่วยผู้ปลูกในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการขนย้ายผลผลิตให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด ประหยัดแรงงาน และเวลา มากที่สุด เช่น อุปกรณ์ในการเก็บทุเรียน ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีน้ำหนักมาก เครื่องตรวจวัดความสุกของทุเรียน หรืออุปกรณ์การจับเก็บที่ทำให้เคลื่อนย้ายกล้วยไข่ ไม่ให้เกิดความบอบช้ำ หรือเสียหายต่อผิวของกล้วย ซึ่งจัดเป็นกลยุทธ์ระดับปานกลาง แต่ควรเริ่มต้นที่ เพื่อช่วยลดความเสียหายและเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยวมากขึ้น ภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน

(2) ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการส่งออก โดยส่งเสริมให้ปลูกพืชที่เป็นความต้องการของตลาดได้ และเป็นการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรไทยมากขึ้น หรือจัดทำโซนในภาคการเกษตร ซึ่งภาครัฐควรออกแผนกลยุทธ์ระดับสั้น ซึ่งหมายถึง การลงมือพัฒนา และส่งเสริมอย่างเร่งด่วน อาทิเช่น ทุเรียน เงาะ มังคุด และกล้วยไข่ ที่มีความต้องการของตลาดสปป.ลาว และสหภาพเมียนมาร์ สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี

(3) นโยบายแก้ปัญหา โดยส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชตามแผนกลยุทธ์ 3 ระยะ ภายใต้การส่งเสริมจากภาครัฐ 1.ระยะสั้น เกษตรกรควรมีการพักดิน และ ปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพของดินอยู่เสมอ ระยะปานกลาง มีการศึกษา การวิจัยสายพันธุ์ เพื่อให้เกิดความต้านทานโรค และได้กลัฟพันธุ์ที่แข็งแรง และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ระยะยาว เกษตรกรจัดการศัตรูพืชแบบบูรณาการ โดยมีใช้การปลูกพืช ที่สามารถป้องกันศัตรูพืชควบคุมไปด้วยในแปลง ให้เกิดกระบวนการธรรมชาติ ดูแลซึ่งกันและกัน ในแต่ละชนิดของพืชพันธุ์

(4) เพิ่มความเข้มแข็งในการเชื่อมโยงจากเกษตรกร และภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรับ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากแต่ละผู้เล่นในห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้มากยิ่งขึ้นในระดับปลายน้ำ เป็นแผนกลยุทธ์ระยะยาว ภายใต้ความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุน และเปิดเวทีความร่วมมือในระดับชาติ และนานาชาติ

(5) ต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ระดับปานกลาง ซึ่งหมายถึง การวางแผนดำเนินงานด้านการผลิตและการตลาด โดยความสนับสนุนจากภาครัฐ รวมถึงต้องมี R&D (Research and Develop) อยู่เสมอ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการส่งเสริมการส่งออกผลไม้ไทย และเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น เช่น ขนาดของทุเรียนที่ตลาดสปป.ลาว และสหภาพเมียนมาร์ต้องการ สายพันธุ์ ที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า หรือจำนวนผลของกล้วยไข่ต่อหัวที่สามารถส่งออกไปยังตลาดสปป.ลาว และตลาดสหภาพเมียนมาร์ สี และ ขนาด ของเงาะ และมังคุด เป็นต้น

(6) รัฐบาลควรจัดทำระบบการจัดการข้อมูลแผนที่ห่วงโซ่อุปทานโดยแบ่งเป็น Zoning ของภาคการเกษตร แบบครบวงจรอย่างเป็นระบบ โดยให้ครอบคลุมถึงรายละเอียดของพื้นที่ ลักษณะของเกษตรกร การเกษตรและผลผลิตของแต่ละพื้นที่ จนถึงการค้าติดต่อและการดำเนินงานในห่วงโซ่จากต้นน้ำถึงปลายน้ำว่ามีรายละเอียดอย่างไร โดยมีตัวชี้วัดชัดเจน

และมีบริบท KPI ที่เป็นทั้งเชิง Geography และ Socio-economic โดยเน้นโครงสร้างการบริหารจากนโยบายลงสู่พื้นที่ และต้องมอง 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1.พื้นที่ปลูก 2.ปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศเป็นสำคัญ และควรมีนโยบายในการจัดการผลผลิต และการกระจายไปยังตลาดที่ดี

(7) จัดโครงการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการทำการเกษตรกร หรือหันมาทำการเกษตรมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถเพิ่มแรงงานและผลผลิตทางเกษตรได้

(8) นโยบายการทำ Contract farming (ทั้งสัญญาแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) – การจัดทำเครือข่ายการบริหารแบบมีส่วนร่วม อาจจะต้องทำหรือส่งเสริมในลักษณะ case by case

(9) รัฐบาลควรร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ธกส. ในการเข้าไปส่งเสริมในเรื่องความรู้ และเงินทุน ให้แก่เกษตรกร และหน่วยงานที่เข้าสนับสนุนควรมีกรอบชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความซับซ้อน เช่น กรมวิชาการเกษตรฯ กรมส่งเสริมฯ

ด้านการตลาด

(1) ต้องคำนึงถึงการผลิตที่มีมาตรฐานมากขึ้นโดยเฉพาะในระบบ GAP เพื่อสร้างสรรคคุณค่า (Value creation) ให้กับสินค้ามากยิ่งขึ้น และเป็นการเพิ่มมาตรฐานในการเข้าสู่ตลาดสากล เนื่องจาก GAP เป็นมาตรฐานพื้นฐานที่สำคัญที่ตลาดต่างประเทศผู้นำเข้าต้องการจากประเทศผู้ส่งออก หากต้องการส่งออกผลไม้ไปยังประเทศนั้นๆ ซึ่งเป็นแผนกลยุทธ์ระดับสั้น จนถึงปานกลางที่ควรเริ่มดำเนินการทันทีของภาคเอกชน

(2) เป็นแผนกลยุทธ์ ระยะยาว และ ระดับปานกลางที่ควรเร่งเพิ่มความเข้มแข็งและเชื่อมโยงของเครือข่ายภายในห่วงโซ่คุณค่า โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ และความร่วมมือจากภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสารของตลาด และ ผู้ปลูก รวมไปถึงผู้ส่งออก เช่น กฎระเบียบ ข้อกำหนด คุณภาพของผลผลิต ตั้งแต่กระบวนการเพาะปลูก จนถึงกระบวนการผลิต และส่งออก เพื่อในท้ายที่สุดสามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการของตลาด

ด้านนโยบาย

(1) บังคับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อเป็นการป้องกันการบริโภคหรือการใช้บริการต่าง ๆ ซึ่งผู้บริโภคจะต้องได้สินค้าที่มีมาตรฐานและมีคุณภาพครบถ้วนตามที่ผู้ผลิตได้โฆษณา หรือแนะนำไว้ ด้วยเหตุนี้ รัฐในฐานะผู้คุ้มครองดูแลประชาชน หากพบว่าประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการบริโภคสินค้าและบริการจะต้องรีบเข้าไปแก้ไขเยียวยาและชดเชยความเสียหายให้กับประชาชน ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรฐานที่สามารถควบคุม และรักษาคุณภาพของสินค้า เพื่อลดปัญหาสินค้าถูกส่งกลับเนื่องจากการขาดคุณภาพ ไม่ตรงตามมาตรฐานที่ตลาดระบุไว้ และการร้องเรียนจากผู้บริโภคในตลาดปลายทาง เป็นแผนกลยุทธ์ระยะยาว ภายใต้การควบคุมจากภาครัฐ

(2) แผนกลยุทธ์ระยะยาวซึ่งภาครัฐมีเป้าหมาย ในการสร้างความมั่นคงให้กับเกษตรกร จนถึงกลยุทธ์ระดับปานกลาง ที่วางแผนดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการประกันรายได้ให้เกษตรกร เป็นอีกหนึ่งนโยบายที่สร้างความมั่นคงให้กับเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ไทย และรองรับกับปัญหาราคาผลผลิตผันผวน ภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐ

(3) ส่งเสริมการวิจัยและการปลูกพืชเศรษฐกิจ ที่มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น เป็นนโยบายระยะยาวของภาครัฐที่มีมุ่งสร้างเป้าหมายให้เกิดความยั่งยืนในการเพาะปลูกให้เกษตรกร ให้ปลูกพืชที่ได้คุณภาพและตรงกับความต้องการของตลาด และมีตลาดรองรับผลผลิตนั้นๆ

(4) ภาครัฐและเอกชนกำหนดมาตรการและแผนระยะยาว ระดับกลาง และระดับสั้น ในการสร้างมาตรฐานในการรับซื้อผลผลิต เนื่องจากการรับซื้อผลผลิต ของผู้รวบรวม หรือ ล้งบางแห่ง ยังขาดมาตรฐาน และเกิดความไม่เป็นธรรมกับเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ อาทิ ขนาดของผลไม้ ซึ่งล้งบางแห่งยังใช้สายตา ในการแยกขนาด ทำให้เกิดความเสียหายที่เกษตรกรจะถูกกดราคาลงได้

ด้านการจัดการโลจิสติกส์

(1) การวิจัยพัฒนาเครื่องจักรในการเคลื่อนย้าย รวมถึงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทางการจัดการด้านโลจิสติกส์เพื่อลดความเสียหายในการขนส่งขาเข้า เนื่องจากพบปัญหาต้นทุนการขนส่งขาเข้าค่อนข้างสูงเพราะขาดแรงงาน อาทิ เผยแพร่วิธีแก้ไข โดยมีการวางแผน เส้นทาง รูปแบบการขนส่ง อุปกรณ์ในการขนย้าย รวมไปถึงบรรจุภัณฑ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเกิดความเสียหายต่อผลไม้น้อยที่สุด

(2) เผยแพร่วิธีแก้ไขโดยทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมลงทุน เช่นสถานีขนถ่ายในชนบท หรือ จัดตั้งศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ การใช้เครื่องทุ่นแรงต่างๆเข้ามาช่วย เพื่อลดความเสียหายของผลไม้

(3) นโยบายที่ช่วยผลักดันด้านการผลิตควรเป็นลักษณะ Cluster เพื่อสามารถพัฒนาคุณภาพและลดต้นทุนได้ดี โดยเฉพาะ ต้นทุนโลจิสติกส์ และยังสามารถเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับเกษตรกร โดย cluster นั้นจะต้องมีลักษณะเป็นทั้งแนวตั้งและแนวนอน โดยมีความร่วมมือกันทั้งเกษตรกร พ่อค้า และผู้ประกอบการ

โดย 3 นโยบายข้างต้น ควรมีการจัดทำเป็นแผนการดำเนินงานระยะปานกลาง ซึ่งควรเริ่มจากโครงการนำร่อง โดยความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกัน

ระดับกลางน้ำ

ทั้งนี้ในส่วนของระดับกลางน้ำ จะเป็นนโยบายที่จะใช้ในการแก้ปัญหาทางด้านเทคโนโลยี แรงงาน เครื่องจักร ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภค การจัดการมาตรฐานคุณภาพของสินค้า และระบบการขนส่ง ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการผลิต

(1) แผนกลยุทธ์ระยะยาว ซึ่งภาครัฐควรสนับสนุนการวิจัย การพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว และนำมาใช้ในอุตสาหกรรมส่งออกผลไม้ ที่ต้องการเทคโนโลยีที่สามารถรักษาคุณภาพของสินค้า และเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้ามากยิ่งขึ้น

(2) แผนกลยุทธ์ระยะยาว ซึ่งภาครัฐเพิ่มงบประมาณ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อการวิจัย การพัฒนาเครื่องจักร เครื่องทุ่นแรง และการปรับใช้เครื่องทุ่นแรงต่างๆในการทำงานเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และลดความเสียหายในการผลิต ในระดับกลางน้ำ

(3) ภาคเอกชน ควรมีการวางแผนทั้ง 3 ระดับ ตั้งแต่ระดับยาว ปานกลาง และสั้น ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาฐานข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผนการผลิต ในระดับกลางน้ำ เพื่อให้เกิดการใช้เครื่องจักรอย่างเต็มสมรรถนะของเครื่องจักรในแต่ละรอบการผลิต

(4) นโยบายการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยใช้แนวคิดการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ อาทิ Social enterprise ที่มีแนวคิดการบริหารจัดการในรูปของเอกชนมาใช้ เพื่อให้เกิดศักยภาพมากขึ้น

ด้านการตลาด

(1) เพิ่มความเข้มแข็งและเชื่อมโยงของเครือข่ายภายในโซ่อุปทาน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ระหว่างลูกค้า และ ผู้ส่งออก ซึ่งจะส่งผลต่อการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า

(2) สร้างเอกลักษณ์และตราสินค้าของไทยให้มีความโดดเด่นและจดจำง่าย (Value creation) เนื่องจากผลไม้ไทยประสบปัญหาขาดการเพิ่มมูลค่า และ การสร้างตราสินค้า

(3) ภาครัฐและเอกชนกำหนดมาตรการและมาตรฐานในการรับซื้อผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบย้อนกลับสินค้า ได้ตั้งแต่ระดับต้นน้ำเพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้าในการตรวจสอบข้อมูลของสินค้าได้โดยอาจจะเริ่มจากโครงการนำร่องในระยะแรก

(4) นโยบายหรือรูปแบบการบริหารจัดการ และการควบคุมการลงทุนจากบริษัทต่างชาติที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยอาจจะต้องศึกษาถึงความเป็นไปได้ และรูปแบบในการออกกฎระเบียบเรื่องภาษีผู้ประกอบการต่างชาติ

โดยนโยบาย 4 ข้อข้างต้น ควรเป็นแผนกลยุทธ์ ระดับปานกลางแต่ควรเริ่มต้นที่ เนื่องจาก เป็นมาตรการที่ช่วยเพิ่มความแข็งแกร่งให้โซ่อุปทานในการส่งออกผลไม้ไทย ตลอดจนเป็นแผนระยะยาว ภายใต้การควบคุมจากภาครัฐ และความร่วมมือจากภาคเอกชน

ด้านนโยบาย

- (1) ภาครัฐและเอกชนกำหนดมาตรการระยะยาว ในการสร้างมาตรฐานในการรับซื้อผลผลิต
- (2) ภาครัฐต้องมีแผนระยะยาว ในการหาภาคีและเครือข่ายทั้งภายในและต่างประเทศในการพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมผลไม้ทั้งระบบ เพื่อลดการบิดเบือนของตลาด หรือ ความต้องการที่แท้จริงของตลาด

ด้านการจัดการโลจิสติกส์

- (1) ภาครัฐและเอกชน ควรมีแผนระยะปานกลาง และระยะยาวในเรื่อง การสร้างมาตรการส่งเสริม พร้อมกับการเผยแพร่วิธีแก้ไข อาทิ ระบบ hardware และ software ที่จะเข้ามาช่วยในการจัดการด้านการจัดเก็บผลผลิต และการขนส่งสินค้า รวมไปถึงเครื่องมือในการขนส่ง การเคลื่อนย้ายสินค้า เพื่อลดความเสียหาย และลดการใช้แรงงาน
- (2) ภาคเอกชน ควรดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ระยะสั้น ในการพัฒนาระบบในการจัดเก็บข้อมูลของผู้เล่นต่างๆ ในห่วงโซ่อุปทานอย่างเป็นระบบ เช่น ข้อมูลของผู้ปลูกแต่ละราย ปริมาณ และคุณภาพ ไปตลอด จนถึงตลาดของลูกค้าในลาวและเมียนมาร์ เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้เมื่อผลไม้ส่งถึงปลายทางแล้วเกิดความเสียหายขึ้น
- (3) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบการขนส่ง และกำหนดนโยบาย เพื่อเพิ่มมาตรฐานระบบการขนส่งสินค้าทางการเกษตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
- (4) นโยบายที่จะช่วยผลักดันให้กลางน้ำมีอำนาจในการแข่งขันและอยู่รอดได้ โดยหลบหนีจากโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ เช่น ห้องเย็น ภาครัฐควรผลักดันให้ใช้ห้องเย็นให้มากขึ้น นโยบายการเมืองและนโยบายภาครัฐควรมองถึงประเด็นประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละส่วนที่มีอยู่แบบบูรณาการร่วมกัน และควรนำความรู้ด้าน Postharvest เข้ามาช่วยในเรื่องการรักษาคุณภาพสินค้าในขั้นตอนการส่งออก

ระดับปลายน้ำ

ในส่วนของระดับปลายน้ำจะเกี่ยวข้องกับนโยบายที่ใช้เพื่อสนับสนุนการส่งออก เช่น ภาษี มาตรฐานสินค้า และการจัดการระบบโลจิสติกส์ เพื่อให้ดำเนินการได้อย่างราบรื่น ดังมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังต่อไปนี้

ด้านการผลิต

- (1) ภาครัฐควรมีการวางแผนระยะยาวในการเจรจากับรัฐบาลต่างประเทศ และมีมาตรการตอบโต้ทางการค้า เพื่อลดปัญหา นโยบายกีดกันทางการค้าในรูปแบบของมาตรฐานสุขอนามัยพืช และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี
- (2) ภาครัฐควรมีนโยบายระยะยาว โดยมีมาตรการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การอาหารและยา (อย.) และองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค ในการตรวจสอบสินค้า เพื่อลดปัญหาการปลอมปนของสินค้า เช่น ขนาดของผลไม้ ในการส่งออก
- (3) ภาครัฐควรมีแผนระยะปานกลาง ในการปรับใช้นโยบายตลาดซื้อขายล่วงหน้า โดยควรเร่งให้ดำเนินการทันที เพื่อช่วยเหลือการได้รับผลกระทบเรื่องค่าเงินผันผวนกับผู้ส่งออกรายเล็กที่มีอยู่มากในประเทศไทย

ด้านการตลาด

(1) รัฐบาลควรวางแผนกลยุทธ์ ระยะยาว และปานกลาง โดยการเร่งสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค โดยเฉพาะนโยบาย Kitchen of the world ซึ่งจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในด้านคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าไทย ในมุมมองของตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ อาหาร ผัก และผลไม้จากประเทศ

(2) ภาครัฐและเอกชนควรมีแผน ระยะปานกลางและยาวในเรื่องการส่งเสริม ด้านการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค ของตลาดเป้าหมายรวมถึงกลยุทธ์ของตลาดคู่แข่ง พร้อมทั้งการสร้างเครือข่ายและภาคีร่วมในระบบห่วงโซ่อุปทานของการส่งออกผลไม้ของประเทศ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับลูกค้าในตลาดเป้าหมายต่างๆ และกระตุ้นให้เกิดการปรับตัว และ พัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า

(3) นโยบายหรือแนวทางการตอบโต้โดยการไม่นำเข้ากับประเทศคู่กรณีที่มาทำการฝากขาย (Consignment) ที่มีการค้าแบบ Niche market แต่ควรต้องพิจารณาแบบรอบคอบ และทำโดยรัฐร่วมกับผู้เกี่ยวข้องที่เป็นเอกชน

ด้านนโยบาย

(1) ภาครัฐ ควรมีแผนระยะปานกลางเพื่อมุ่งปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการศุลกากร/การตรวจสอบ/ ออกใบรับรองสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures-SPS) คือ มาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ควบคุมสินค้าเกษตรและอาหาร ไม่ให้เกิดโทษต่อชีวิต และ/หรือ ผลเสียต่อสุขภาพของชีวิตมนุษย์ พืช และสัตว์ โดยไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า ซึ่งอยู่ภายใต้ความตกลง SPS ของ องค์การการค้าโลก WTO เพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย ประเทศนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร (สำนักงาน มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ,2556) เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งออกมากยิ่งขึ้น

(2) ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีแผนระยะปานกลาง ในการปรับปรุงศูนย์ห้องเย็นเพื่อการส่งออกผักสดและผลไม้ ที่สนามบินให้สมบูรณ์ มีมาตรฐาน เพื่อรองรับผลผลิตในการส่งออกในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น

(3) ภาครัฐควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนสร้างและบริหาร logistics centerและ DC (Distribution Center) ในแผนกลยุทธ์ระยะยาว สำหรับการส่งออกและการค้าในประเทศ โดยรัฐพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับและช่วย จัดหาที่เหมาะสมเพื่อเอื้อต่อการขนส่ง และการกระจายสินค้า

(4) ภาครัฐควรมีแผนระยะยาวในการเจรจาเปิดเสรีการค้า/ให้ความช่วยเหลือปัญหาการถูกกีดกันด้วยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

(5) ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับภาคการเกษตรอย่างจริงจัง และเป็นผู้นำในการปรับตัวและการแข่งขัน

(6) ภาครัฐต้องมีแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาทั้งระบบห่วงโซ่อุปทานอย่างชัดเจนทั้งในส่วนของการ ผลิต การตลาด และการจัดการโลจิสติกส์ รวมถึงกฎระเบียบ ข้อบังคับในการส่งออกผลไม้

ด้านการจัดการโลจิสติกส์

(1) ควรมีแผนระยะยาวในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการจัดการด้าน โลจิสติกส์ จากการสนับสนุนของภาครัฐ ให้มีการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ ซึ่งควรเพิ่มความสามารถทั้งระบบโล จิสติกส์, สิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า และทรัพยากร แรงงาน

(2) ทั้งภาครัฐ และเอกชน ควรมีนโยบายร่วมกัน ในระยะยาว และปานกลาง โดยมีมาตรการส่งเสริมการใช้ ระบบ hardware และ software ในการขนส่งสินค้า เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการขนส่งมากยิ่งขึ้น เช่น การวาง

ตารางที่ 6.4 สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของผลไม้ ประเภท ทุเรียน เงาะ มังคุด และ กัลล้วยไข่ เพื่อการส่งออกไปยังตลาดสปป.ลาว และเมียนมาร์

ปัญหาและอุปสรรคในห่วงโซ่อุปทาน	ข้อเสนอแนะในการแก้ไข/นโยบาย	มาตรการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ	
		ระยะสั้น	ระยะกลาง	ระยะยาว	ภาครัฐ	ภาคเอกชน
ต้นน้ำ						
ด้านการผลิต						
1) แรงงานขาดแคลน ด้านการเก็บเกี่ยว 2) ต้นทุนการเพาะปลูก 3) ข้อมูลข่าวสาร 4) ขาดแคลนพันธุ์ดี 5) ต้นทุนปัจจัยการผลิตสูง 6) เกษตรทำ contract farming แต่ไม่สามารถผลิตได้ตามสัญญา 7) ปัญหาการพัฒนาการผลิต (ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ) 8) ปัญหามาตรฐานสินค้า และความปลอดภัย (เพื่อการส่งออก) โดยเฉพาะมาตรฐาน GAP 9) ปัญหาการรับรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของการกำหนด Zoning และความสำคัญของ Contract farming	1) การวิจัยพัฒนาเครื่องเก็บเกี่ยว เครื่องทุ่นแรงในการขนย้าย		✓		✓	✓
	2) ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีศักยภาพ	✓			✓	
	3) นโยบายแก้ปัญหา 3 ระยะ					
	ระยะสั้น เกษตรกรพักดิน/ปลูกพืชหมุนเวียน	✓				✓
	ระยะปานกลาง การวิจัยพันธุ์ต้านทานโรค		✓		✓	✓
	ระยะยาว เกษตรกรจัดการศัตรูพืชแบบบูรณาการ			✓	✓	✓
	4) เพิ่มความเข้มแข็งในการเชื่อมโยงจากเกษตรกร และภาคที่เกี่ยวข้อง		✓			✓
	5) ต้องมีการวางแผนการผลิตและการตลาดรวมถึงต้องมี R&D (research and develop) เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด	✓	✓			✓
	6) จัดโครงการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนให้ความสำคัญในการทำเกษตร หรือทำการเกษตรมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถเพิ่มแรงงานและผลผลิตทางเกษตร		✓	✓	✓	✓

	7) ควรมีนโยบายการจัด Zoning โดยมีตัวชี้วัดชัดเจนและมีบริบท KPI ที่เป็นทั้งเชิง Geography และ Socio-economic โดยเน้นโครงสร้างการบริหารจากนโยบายลงสู่พื้นที่ และต้องมอง 2 ปัจจัยหลักได้แก่ 1. พื้นที่ปลูก 2. ปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศเป็นสำคัญ					
	8) ควรมีนโยบายในการจัดการผลผลิตและการกระจายไปยังตลาดที่ดี					
	9) นโยบายการทำ Contract farming (ทั้งสัญญาแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) – การจัดทำเครือข่าย การบริหารแบบมีส่วนร่วม อาจจะต้องทำหรือส่งเสริมในลักษณะ case by case					
	10) รัฐบาลควรร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ธกส. ในการเข้าไปส่งเสริมในเรื่องความรู้ และเงินทุน ให้แก่เกษตรกร และหน่วยงานที่เข้าสนับสนุนควรมีกรอบชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความซับซ้อน เช่น กรมวิชาการเกษตรฯ กรมส่งเสริมฯ					
<u>ด้านการตลาด</u>						
1) ขาดข้อมูลข่าวสารด้านความต้องการของผู้บริโภค	1) ต้องคำนึงถึงการผลิตที่มีมาตรฐานมากขึ้นโดยเฉพาะในระบบ GAP เพื่อสร้าง value creation ให้กับสินค้ามากยิ่งขึ้น และเป็นการเพิ่มมาตรฐานในการเข้าสู่ตลาดสากล		✓	✓	✓	✓
2) มีการแข่งขันจากตลาดคู่แข่ง						
3) ราคาผลผลิตผันผวน	2) เพิ่มความเข้มแข็งและเชื่อมโยงของเครือข่ายภายในโซ่อุปทาน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสารของตลาด และ ผู้ปลูก รวมไปถึงผู้ส่งออก		✓	✓	✓	✓
4) การเข้าถึงตลาดใหม่						
<u>ด้านนโยบาย</u>						
1) อุปสรรคจากปัจจัยทางการเมืองและการกีดกันทางการค้า	1) บังคับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค					
2) ผู้รวบรวม หรือล้ง ที่รับซื้อบางแห่งเอาเปรียบเกษตรกรในการ ชั่ง การคัดขนาด				✓	✓	
	2) การประกันรายได้เกษตรกร	✓	✓		✓	
	3) ส่งเสริมการวิจัยและการปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น		✓	✓	✓	✓
	4) ภาครัฐและเอกชนกำหนดมาตรการ		✓		✓	✓

	และมาตรฐานในการรับซื้อผลผลิต		เริ่มจาก โครงการ นำร่อง			
ด้านการจัดการโลจิสติกส์						
1) ต้นทุนการขนส่งขาเข้าสู่เพราะขาดแรงงาน 2) ขาดการวางแผนสนับสนุนให้เอกชนลงทุนด้านศูนย์กลางโลจิสติกส์ 3) ขาดการจัดการข้อมูลระบบห่วงโซ่อุปทานแบบครบวงจร ในแต่ละพื้นที่ของภาคการเกษตร 3) ปัญหาการกระจายสินค้า ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	1) การวิจัยพัฒนาเครื่องจักรในการเคลื่อนย้าย รวมถึงการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทางการจัดการด้านโลจิสติกส์ เพื่อลดความเสียหายในการขนส่งขาเข้า (อาทิ มีการเผยแพร่วิธีการแก้ไข การวางแผน เส้นทาง รูปแบบการขนส่ง รวมไปถึงบรรจุกฎเกณฑ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเกิดความเสียหายต่อผลไม้น้อยที่สุด)		✓ เริ่มจาก โครงการ นำร่อง	✓	✓	✓
	2) เผยแพร่วิธีแก้ไขโดยทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมลงทุน เช่น สถานีขนถ่ายในชนบท หรือจัดตั้งศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ การใช้เครื่องทุ่นแรงต่างๆเข้ามาช่วย		✓ เริ่มจาก โครงการ นำร่อง	✓	✓	✓
	3) รัฐบาลควรออกนโยบายในการจัดทำแผนที่ห่วงโซ่อุปทานแบบครบวงจร แบ่งตามพื้นที่การเกษตร	✓	✓	✓	✓	
	4) นโยบายที่ช่วยผลักดันด้านการผลิตควรเป็นลักษณะ cluster เพื่อสามารถพัฒนาคุณภาพและลดต้นทุนได้ดี โดยเฉพาะ ต้นทุนโลจิสติกส์ และยังสามารถเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับเกษตรกร โดย cluster นั้นจะต้องมีลักษณะเป็นทั้งแนวตั้งและแนวนอน โดยมีความร่วมมือกันทั้งเกษตรกร พ่อค้า และผู้ประกอบการ					

ปัญหาและอุปสรรคในห่วงโซ่อุปทาน	ข้อเสนอแนะในการแก้ไข/นโยบาย	มาตรการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ	
		ระยะสั้น	ระยะกลาง	ระยะยาว	ภาครัฐ	ภาคเอกชน
กลองน้ำ						
ด้านการผลิต						
1) เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว 2) การขาดแคลนแรงงาน 3) การใช้เครื่องจักรไม่เต็มอัตรา 4) การขาดข้อมูลข่าวสาร 5) ปัญหาการขาดผู้นำหรือต้นแบบของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพแก่	1) สนับสนุนการวิจัย การพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวและนำมาใช้ในอุตสาหกรรมส่งออกผลไม้ ที่ต้องการเทคโนโลยีที่สามารถรักษาคุณภาพ และเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้ามากยิ่งขึ้น			✓	✓	

ปัญหาและอุปสรรคในห่วงโซ่อุปทาน	ข้อเสนอแนะในการแก้ไข/นโยบาย	มาตรการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ	
		ระยะสั้น	ระยะกลาง	ระยะยาว	ภาครัฐ	ภาคเอกชน
กลุ่มเกษตรกร (ยังไม่มีบริษัทไหนยอมเป็นที่เลี้ยง คอยให้คำแนะนำ หรือแนวทางการพัฒนาแก่สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร)	2) เพิ่มงบประมาณ การกำหนดกลยุทธ์เพื่อการวิจัย การพัฒนาเครื่องจักร เครื่องทุ่นแรง และการปรับใช้เครื่องทุ่นแรงต่างๆในการทำงานเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และลดความเสียหายในการผลิต ในระดับกลางน้ำ			✓	✓	
	3) มีการวางแผนการผลิต ในระดับกลางน้ำ เพื่อให้เกิดการใช้เครื่องจักรอย่างเต็มประสิทธิภาพ	✓	✓	✓		✓
	4) นโยบายการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยใช้แนวคิดการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ อาทิ social enterprise ที่มีแนวคิดการบริหารจัดการในรูปของเอกชนมาใช้ เพื่อให้เกิดศักยภาพมากขึ้น					
ด้านการตลาด						
1) ขาดข้อมูลข่าวสารด้านความต้องการของผู้บริโภคในตลาดสปป.ลาว และสหภาพเมียนมาร์ 2) ขาดการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า 3) อำนาจในการต่อรองราคาของผู้รวบรวมชาวต่างชาติ ทำให้เกิดปัญหาด้านการกดราคาสินค้า	1) เพิ่มความเข้มแข็งและเชื่อมโยงของเครือข่ายภายในห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสารระหว่างลูกค้า และ ผู้ส่งออก		✓ แต่ควรเริ่มทันที	✓	✓	✓
	2) สร้างเอกลักษณ์และตราสินค้าของไทยให้มีความโดดเด่นและจดจำง่าย (value creation)		✓ แต่ควรเริ่มทำทันที	✓	✓	✓
	3) ภาครัฐและเอกชนกำหนดมาตรการและมาตรฐานในการรับซื้อผลผลิต ซึ่งสามารถตรวจสอบ		✓ เริ่มจากโครงการนำร่อง	✓	✓	✓
	4) ยังขาดนโยบายหรือรูปแบบการบริหารจัดการ และการควบคุมการลงทุนจากบริษัทต่างชาติที่เป็นระบบ			✓	✓	

ปัญหาและอุปสรรคในห่วงโซ่อุปทาน	ข้อเสนอแนะในการแก้ไข/นโยบาย	มาตรการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ	
		ระยะสั้น	ระยะกลาง	ระยะยาว	ภาครัฐ	ภาคเอกชน
	และมีประสิทธิภาพ โดยอาจจะต้องศึกษาถึงความเป็นไปได้ และรูปแบบในการออกกฎระเบียบเรื่องภาษีผู้ประกอบการต่างชาติ (อาทิ ลิ้งจิ้น)					

ด้านนโยบาย						
1) อุปสรรคจากปัจจัยทางการเมือง และการกีดกันทางการค้า 2) โรงงาน หรือ ล้งบางแห่ง ขาดมาตรฐานในการคัดคุณภาพ	1) ภาครัฐและเอกชนกำหนดมาตรการและมาตรฐานในการรับซื้อผลผลิต		✓	✓	✓	✓
	2) ภาครัฐต้องหาภาคีและเครือข่ายทั้งภายในและต่างประเทศในการพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมผลไม้ทั้งระบบ เพื่อลดการบิดเบือนของตลาดหรือ ความต้องการที่แท้จริงของตลาด		✓	✓	✓	
ด้านการจัดการโลจิสติกส์						
1) ต้นทุนการขนส่งขาออกสูง เพราะขาดแรงงาน 2) ศูนย์ห้องเย็นในการเก็บรักษาผลไม้ไม่เพียงพอในการเก็บรักษาคุณภาพของผลไม้ 3) ขาดเทคโนโลยีในการจัดการด้านการขนส่ง 4) มีความบกพร่องในการขนส่งสินค้า 5) ต้นทุนโครงสร้างพื้นฐานและต้นทุนโลจิสติกส์ ที่อาจทำให้สูญเสียโอกาสในอนาคต โดยเฉพาะต้นทุนแฝง – ภาษีค่าหัวคิว การซื้อโควต้า	1) มีมาตรการส่งเสริม พร้อมกับการเผยแพร่วิธีแก้ไข อาทิ ระบบ hardware และ software ที่จะเข้ามาช่วยในการจัดการด้านการจัดเก็บผลผลิต และการขนส่งสินค้า รวมไปถึงเครื่องมือในการฟื้นฟูแรง การเคลื่อนย้ายสินค้า เพื่อลดความเสียหาย และลดการใช้แรงงาน		✓	✓	✓	✓
	2) มีระบบในการจัดเก็บข้อมูลของผู้เล่นต่างๆในห่วงโซ่อุปทานอย่างเป็นระบบ เช่น ข้อมูลของผู้ปลูกแต่ละราย ปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนถึงตลาดของลูกค้าในลาวและเมียนมาร์ เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้เมื่อผลไม้ส่งถึงปลายทางแล้วเกิดความเสียหายขึ้น	✓				✓
	3) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบการขนส่ง และกำหนดนโยบาย เพื่อเพิ่มมาตรฐานระบบการขนส่งสินค้าทางการเกษตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น					

ปัญหาและอุปสรรคในห่วงโซ่อุปทาน	ข้อเสนอแนะในการแก้ไข/นโยบาย	มาตรการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ	
		ระยะสั้น	ระยะกลาง	ระยะยาว	ภาครัฐ	ภาคเอกชน
	4) นโยบายที่จะช่วยผลักดันให้กลางน้ำมีอำนาจในการแข่งขันและอยู่รอดได้ โดยทบทวนจากโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ เช่น ห้องเย็น ภาครัฐควรผลักดันให้ใช้ห้องเย็นให้มากขึ้น นโยบายการเมืองและนโยบายภาครัฐควรมองถึงประเด็นประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละส่วนที่มีอยู่แบบบูรณาการร่วมกัน และควรนำความรู้ด้าน Postharvest เข้ามาช่วยในเรื่องการรักษาคุณภาพสินค้าในขั้นตอนการส่งออก					
ปัญหาและอุปสรรคในห่วงโซ่อุปทาน	ข้อเสนอแนะในการแก้ไข/นโยบาย	มาตรการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ	
		ระยะสั้น	ระยะกลาง	ระยะยาว	ภาครัฐ	ภาคเอกชน
ปลายน้ำ						
ด้านการผลิต						
1) การกีดกันทางการค้าในรูปแบบของมาตรฐานสุขอนามัยพืช และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เช่นโควตาน้ำเข้า หรือ ความปลอดภัยด้านอาหาร 2) การปลอมปนสินค้า 3) ค่าเงินผันผวนที่ส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกรายเล็ก	1) ภาครัฐควรมีการเจรจากับรัฐบาลต่างประเทศ และมีมาตรการตอบโต้ทางการค้า			✓	✓	
	2) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การอาหารและยา (อย.) และ องค์การคุ้มครองผู้บริโภคในการตรวจสอบ			✓	✓	
	3) ปรับใช้นโยบายตลาดซื้อขายล่วงหน้าเพื่อช่วยเหลือการได้รับผลกระทบเรื่องค่าเงินผันผวนกับผู้ส่งออกรายเล็ก		✓ แต่ควรเริ่มทันที		✓	
ด้านการตลาด						
1) ขาดข้อมูลในด้านพฤติกรรมผู้บริโภคของลูกค้าในสปป.ลาว และ สหภาพเมียนมาร์ 2) ปัญหาระบบการซื้อขายในตลาดอาเซียน ซึ่งมาการฝากขาย (Consignment) มากขึ้น (ไทยส่งไปในรูปแบบขายฝาก) มีการค้าแบบ niche market	1) สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค โดยเฉพาะนโยบาย Kitchen of the world			✓ แต่ควรเริ่มทันที	✓	✓
	2) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคของตลาดเป้าหมายรวมถึงกลยุทธ์ของตลาดคู่แข่ง พร้อมทั้งการสร้างเครือข่ายและภาคีร่วมในระบบห่วงโซ่อุปทาน			✓ แต่ควรเริ่มทันที	✓	✓

ปัญหาและอุปสรรคในห่วงโซ่อุปทาน	ข้อเสนอแนะในการแก้ไข/นโยบาย	มาตรการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ	
		ระยะสั้น	ระยะกลาง	ระยะยาว	ภาครัฐ	ภาคเอกชน
	3) นโยบายหรือแนวทางการตอบโต้โดยการไม่นำเข้ากับประเทศคู่กรณี แต่ควรต้องพิจารณาแบบรอบคอบ และทำโดยรัฐร่วมกับผู้เกี่ยวข้องที่เป็นเอกชน		✓		✓	✓
ด้านนโยบาย						
1) การอำนวยความสะดวกด้านการส่งออก 2) ปัญหาอำนาจการเจรจาอยู่ระหว่างรัฐต่อรัฐ : จีน	1) ปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการศุลกากร/การตรวจสอบ/ออกใบรับรองสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures-SPS)		✓	✓	✓	
	2) การปรับปรุงศูนย์ห้องเย็นเพื่อการส่งออกผักสดและผลไม้ที่สนามบินให้สมบูรณ์		✓		✓	✓
	3) ส่งเสริมให้เอกชนลงทุนสร้างและบริหาร Logistics center และศูนย์กระจายสินค้าสำหรับส่งออกและการค้าในประเทศ โดยรัฐพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับและช่วยจัดหาที่ดินที่เหมาะสมในการขนส่ง			✓	✓	✓
	4) รัฐเจรจาเปิดเสรีการค้า/ให้ความสำคัญกับภาคการเกษตร อย่างจริงจัง และเป็นผู้นำในการปรับตัวและการแข่งขัน		✓	✓	✓	
	5) รัฐเจรจาเปิดเสรีการค้า และให้ความช่วยเหลือปัญหาการถูกกีดกันด้วยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี			✓ แต่ควรเริ่มทันที	✓	
	6) รัฐต้องมีแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทั้งระบบโซ่อุปทานอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของการผลิต การตลาด และการจัดการโลจิสติกส์ รวมถึงกฎระเบียบ			✓	✓	
	7) นโยบายการขอเจรจาเพิ่มเติม เพื่อการส่งออกหรือลดหย่อนมาตรการควบคุม (NTB) จากประเทศคู่ค้าในบางสินค้า เช่น การขอทำ PRA กับสินค้าใหม่บางชนิด			✓	✓	
ด้านการจัดการโลจิสติกส์						

ปัญหาและอุปสรรคในห่วงโซ่อุปทาน	ข้อเสนอแนะในการแก้ไข/นโยบาย	มาตรการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ	
		ระยะสั้น	ระยะกลาง	ระยะยาว	ภาครัฐ	ภาคเอกชน
	7) นโยบายการขอเจรจาเพิ่มเติม เพื่อการส่งออกหรือลดหย่อนมาตรการควบคุม (NTB) จากประเทศคู่ค้าในบางสินค้า เช่น การขอทำ PRA กับสินค้าใหม่บางชนิด			✓	✓	
ด้านการจัดการโลจิสติกส์						
1) การขนส่งขาออกสูง เนื่องจากพึ่งพาการขนส่งทางถนน และทางน้ำ ที่ยังขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์สำหรับการขนส่ง 2) ความเสียหายของสินค้าจากการขนส่ง	1) พัฒนาและเพิ่มศักยภาพการจัดการด้านโลจิสติกส์ให้มีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ ซึ่งควรเพิ่มความสามารถทั้งระบบโลจิสติกส์ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า และทรัพยากร แรงงาน			✓	✓	✓
	2) มีมาตรการส่งเสริมการใช้ ระบบ hardware และ software ในการขนส่งสินค้า เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการขนส่งมากยิ่งขึ้น		✓	✓	✓	✓

นโยบายของไทยในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในอุตสาหกรรมผลไม้ไทยในตลาดอาเซียน



รูปที่ 6.2 นโยบายของไทยในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในอุตสาหกรรมผลไม้ไทยในตลาดอาเซียน